

SLOVENCIMED SVETOVNIMA VOJNAMA - Kakšen je bil položaj slovenskih manjšin

Slovenci po prvi svetovni vojni živijo v štirih državah.

Slovenci so bili po prvi svetovni vojni razdeljeni med štiri države: Italijo, Avstrijo, Madžarsko in Kraljevino SHS. Povsod so bili zatirani in neenakopravni, še največ pogojev za svoj narodni razvoj so imeli v novi jugoslovanski državi. Prav nobena izmed držav ni upoštevala obljub o zaščiti in svobodnem razvoju slovenske manjšine, h katerim so se obvezale ob podpisu mirovnih in državnih pogodb. Tako Avstrijci, kot tudi Italijani in Madžari, so zanikali obstoj slovenske manjšine v državi ter slovensko prebivalstvo čim prej skušali asimilirati v družbo. Problematika manjšin zanje ni bilo nič drugega, kot moteč dejavnik, ki ga je treba čim prej odpraviti. V najtežjem položaju so bili Slovenci, ki so po vojni ostali v Italiji, kjer so jih italijanski fašisti označili za manjvredno raso.

Slovenci v Avstriji

Manjšinska določila Saint-Germainske pogodbe:

člen 66

Vsi avstrijski državljani so brez razlike rodu (narodnosti), jezika ali vere pred zakonom enaki in uživajo iste državljsanske in politične pravice.

/?/

Člen 67

Vsi avstrijski državljani, ki pripadajo narodnim, verskim ali jezikovnim manjšinam, uživajo isto upoštevanje in iste garancije, in sicer pravno in dejansko (rechtlich und faktisch), kakor drugi avstrijski državljani. Predvsem imajo isto pravico na lastne stroške zidati šole, ustanavljati verske in socialne ustanove, jih oskrbovati in nadzorovati, in sicer s polno uporabo svojega jezika in vere.

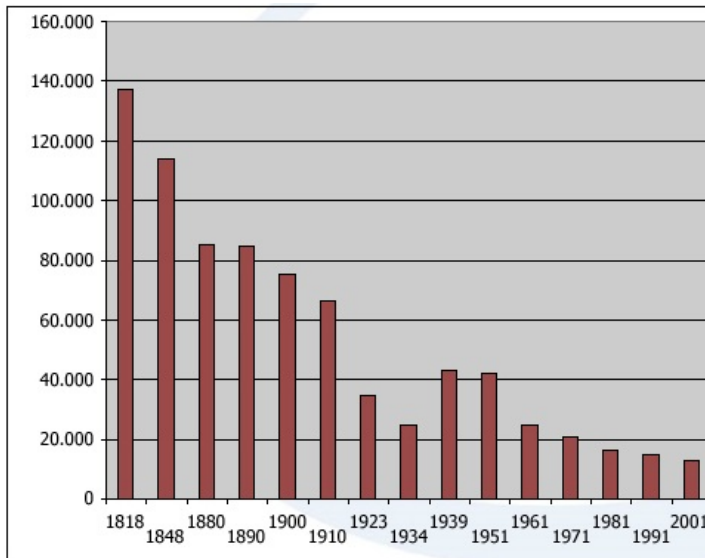
Določila mirovne pogodbe z Avstrijo.

zeleno: ??	belo:
Popusti na zemljiškem davku skoz vsa let.	Vse davke boš moral plačati v dinarjih, torej najmanjštirikrat več kakor so zdaj.
Prost si vojnega davka — prost premoženjske oddajo.	Vojni davek znaša samo v Sloveniji 70 milijonov na leto.
Majhno oddajo le na najbogatejše vsake vaši.	Premoženjska oddaja bo „rezala v meso“ (je pisal „Slovenec“ 11. VIII.)
Prosta pot v celo Koroško.	Srbska colska grenca pred Celovcem in Beljakom te bo uničila, ločen si od Koroške.
Prosto boš prodajal živino in žito.	Vojaško popisovanje živine, blaga in vozov za srbsko vojaščino.
Za les, živino, žito in vse druge kmetijske pridelke boš dobil veliko denarja.	Vse to boš moral dati za slepo ceno, ker ne moreš konkurirati z Banatom.
Železo, orodje, obleko, leder, mašine in druge industrijske pridelke boš dobil doberkup.	Vse to je v SHS strašansko osoleno, če blaga sploh dobiš.
Ne boš imel vojaške ajkvartiringe.	
Ne bo treba ne tebi, ne tvojim sinom nikoli k žovnijom.	
Govoril in pisal boš svobodno tvoj slovenski jezik in naučil se tudi lahko nemščine — ki je svetovni jezik.	
Kmeta čaka sredna bodočnost.	
Avstrija ima celo vrsto novih postav za delavca.	
Štajre plačajo industrija in bogata mesta.	V SHS mora štajre in dolgove samo kmeti stan plačevati.
Mir bo v Avstrija, ki je kakor Svica nevtralizirana država.	Caka te vojska z Italijo! Na tvoji zemlji krvava vojska!

Predplebiscitna propaganda avstrijske strani je Slovencem na Korpškem veliko obljubljala.

Govoril in pisal boš svobodno tvoj slovenski jezik in naučil se tudi lahko nemščine — ki je svetovni jezik.

Po plebiscitu so avstrijske oblasti začele koroškim Slovincem omejevati jezikovne pravice, ki so si jih izborili že v Avstro-Ogrski. Nemščina je postala edini uradni jezik, dvojezične napise so odstranili.

Slovinci na Avstrijskem od leta 1818 do zadnjega popisa prebivalstva leta 2001

S pomočjo besedila v učbeniku (str. 55 - 2.,3. in 4. odstavek), poišči primere nemškega pritiska na Slovence na področjih:

- gospodarstva**
- jezika**
- šolstva in kulturnih ustanov**

Po letu 1938 so v Avstriji uzakonili delitev Slovencev na tiste, ki so se opredelili kot Slovenci in na Vindišarje, to je tiste, ki so govorili poseben jezik (windisch) in so bili Nemcem naklonjeni. Ta skupina je pri popisu prebivalstva predstavljala posebno enoto.

Slovenci v Italiji

Primorsko ozemlje, ki ga je ob koncu vojne zasedla Italija in si ga nato z rapalsko pogodbo tudi priključila, se je med vojnama imenovalo **Julijska krajina (Venezia Giulia).**

Obsegala je:

- Goriško**
- Trst**
- Istro**
- nekdanje avstrijske okraje: idrijskega,
postonjskega
ilirskobistriškega
trbiškega**

V nasprotju z Avstrijo, Italija ni imela nobenih mednarodnih obvez v zvezi z zaščito narodnostnih manjšin, ki so se znašle v Italiji.

Italijanske oblasti so od samega začetka gledale na Slovence kot državne sovražnike in manjvreden narod.

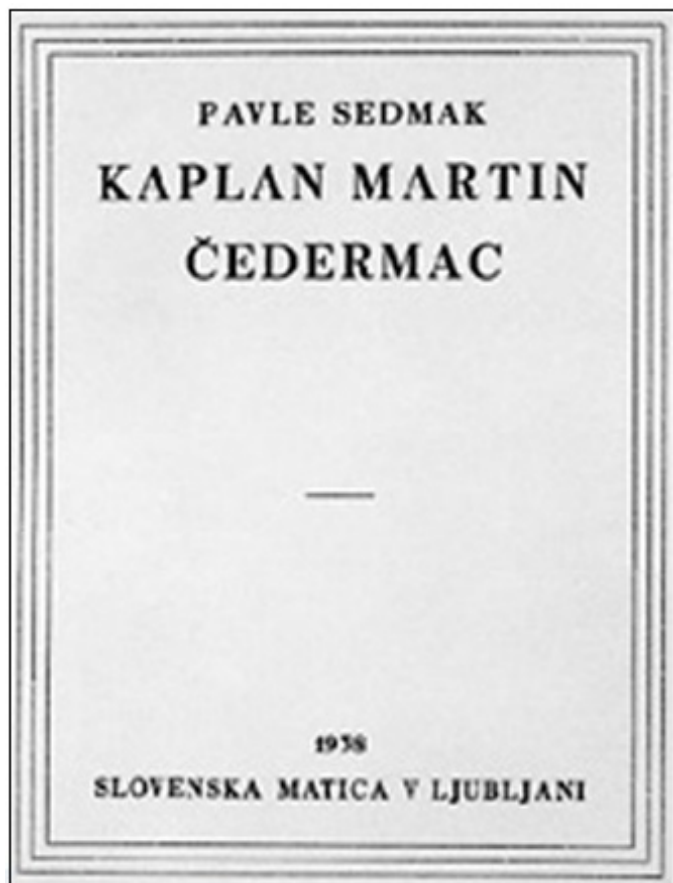
Nasilna italijanizacija se je še stopnjevala s prihodom fašizma na oblast.

Julija 1920 so fašisti požgali slovenski Narodni dom v Trstu

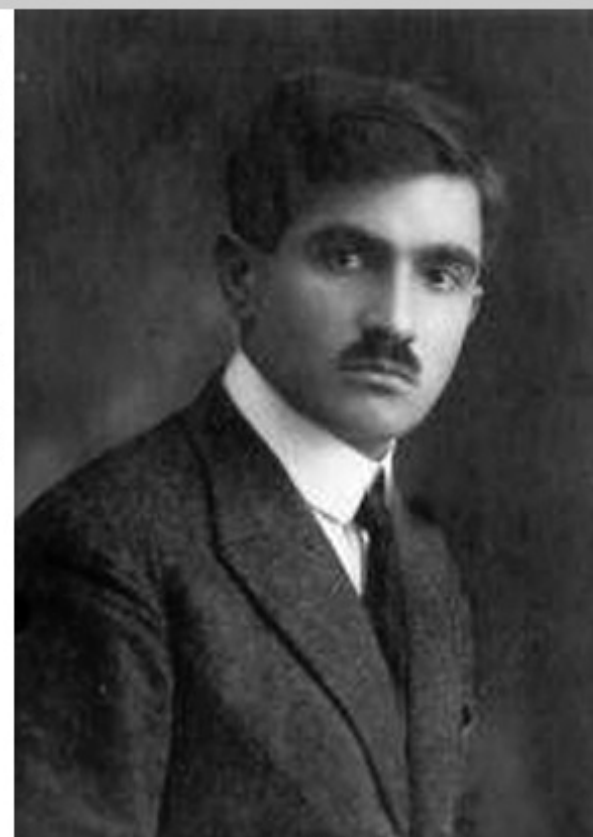
S pomočjo besedila v učbeniku (rjava podlaga, str. 56) ugotovi oblike italijanskega nasilja nad Slovenci.

V medvojnem obdobju se je iz Italije izselilo prib. 100 000 Slovencev.

France Bevk je leta 1938 objavil knjigo Kaplan Martin Čedermac, ki opisuje tipičnega slovenskega duhovnika iz Beneške Slovenije v obdobju med 1. in 2. svetovno vojno ter njegov odpor proti italijanskemu fašizmu.

Delo je objavil pod psevdonimom Pavle Sedmak, saj se je bal, da bi fašisti preganjali njegove sorodnike na Primorskem, medtem ko je sam uspel pobegniti v Jugoslavijo.

France Bevk (1890-1970)

Cerkve so bile edini kraj, kjer so Slovenci lahko javno nastopali, in v njih se je slovenska beseda lahko obdržala, kljub temu, da so italijani slovenske duhovnike preganjali.

Kakšen je bil odgovor Slovencev na italijansko nasilje?

Po prepovedi delovanja kulturnih društev (Edinost), delujejo tajna slovenska kulturna društva.

Fašistično nasilje je pri slovenski narodni skupnosti izzvalo tudi oborožen odpor.

Oblikovala se je ilegalna borbena skupina, ki je na nasilje odgovorila z nasiljem: **TIGR.**

Končni cilj TIGR-a in podobnih organizacij je bil priključitev Primorske k Jugoslaviji.

Slovenci na Madžarskem - Porabski Slovenci

Madžari jih ne priznavajo kot narodno manjšino in jih skušajo pomadžariti.

Preberi besedilo v učbeniku na strani 57.